

Asukkaat mukaan kestävän kehityksen työhön

KÄSIKIRJA

Esimerkkinä Espoon kaupungin Kestävän kehityksen tulevaisuuspaja (TUPA) -hanke.

Sisältö

Kestävän kehityksen tulevaisuuspaja (TUPA) -hankkeen tausta ja lyhyt kuvaus	3
Yhteistyö ja sen tarkoitus.....	4
Espoo haluaa olla kestävän kehityksen edelläkävijä.....	5
Asukasyhteistyö hankkeen aikana pähkinänkuoressa.....	6
Yhteistyön tarkoitus.....	7
Tavoitteet ja mittarit	8
Asukaspaneelitoiminta soveltuu hyvin kestävän kehityksen työn rinnalle	10
Suunnittelu ja valmistelu.....	11
Vaikuttavuuslähtöinen suunnittelu.....	12
Ryhmän muodostaminen, valintakriteerit, infotilaisuus.....	13
Suunnitteluvaiheen vuoropuhelu	14
Aikataulu kevät/kesä 2022	15
Aikataulu syksy 2022	16
Aikataulu kevät 2023	17
Toteutus	18
Työpajojen teemat.....	19
Työpaja 1: Tutustuminen ja sukellus aiheeseen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden avulla	20
Työpaja 2: Luonnon monimuotoisuus ja lähiluonto.....	22
Työpaja 3: Kiertotalous ja kestävät elämäntavat.....	25
Työpaja 4: Energia	28
Työpaja 5: Kestävä kaupunkisuunnittelu	30
Työpaja 6: Ruokahävikki	32
Työpaja 7: Kestävä kulttuuriympäristö.....	34

Työpaja 8: Ilmastoyhteistyö ja asukasosallisuuden kehittäminen.....	36
Muutosagenttityö: Vihreät kädenjälkihaasteet	38
Viestintä.....	39
Opittua.....	40
Asukkaiden nimeämiä vahvuuksia ryhmän toiminnassa.....	41
Toiminnasta opittua	42
Vinkit työpajojen onnistumiseen	43
8 pikaoppia – lue ainakin nämä!.....	44
Liitteet.....	45
Asukashakulomakkeen kysymykset	46
Ennakkokysely asukasryhmälle toiveiden ja odotusten kartoittamiseksi	47
Palautekysely asukasryhmälle jokaisen työpajan jälkeen	48

Julkaisuja: Espoon kaupunki

Kirjoittajat: Sanna Rönkkönen, Marika Taipalus, Suvi Jäntti

Julkaisu vuosi: 2023

Graafinen suunnittelu: Minna Ögland

Kuvat: Espoon kaupunki

Yhteystiedot: kestava@espoo.fi

Rahoittaja: Ympäristöministeriö

Kestävän kehityksen tulevaisuuspaja (TUPA) -hankkeen tausta ja lyhyt kuvaus

Espoon strategia eli Espoo-tarina sisältää useita asukas- ja asiakaslähtöisyyteen liittyviä tavoitteita. Espoon ensimmäisenä arvona ja toimintaperiaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys ja Espoo-tarinassa painotetaan asukkaiden ja koko espoolaisen yhteisön osallistumista. Kestävä Espoo -ohjelma on poikkihallinnollinen kehittämisohjelma, jolla tuetaan Espoo-tarinan kestävyys- ja ilmastotavoitteiden toteutumista. Ohjelman ohjausryhmässä on edustajat jokaiselta kaupungin toimialalta sekä valtuustoryhmästä. Ohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kestävän kehityksen työn asukaslähtöisyyttä ja osallisuutta, joka on sekä kestävän kehityksen keino että päämäärä. Kestäviä kaupunkia ei ole ilman asukkaiden osallisuutta, demokratiaa ja mahdollisuutta vaikuttaa tulevaisuuteensa.

Osana Kestävä Espoo -ohjelmaa Kestävän kehityksen tulevaisuuspaja (TUPA) -hankkeessa vahvistettiin Espoon kestävän kehityksen työn asukaslähtöisyyttä ja osallisuutta. Hankkeessa kehitettiin ja kokeiltiin uutta asukasosallisuuden mallia, jossa joukko erilaisia taustoja edustavia asukkaita ratkoi kestävyyshaasteita yhdessä kaupungin toimijoiden kanssa. Tavoitteena oli tuoda asukkaiden ääni tiiviimmin osaksi Espoon kestävän kehityksen työtä, auttaa tarkastelemaan tavoitteita paremmin asukkaiden näkökulmasta sekä vakiinnuttaa asukasosallisuusmalli ja skaalata se laajempaan käyttöön niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Hankkeen valmennukset vahvistivat myös kaupungin henkilöstön osaamista asukkaita osallistavissa menetelmissä.

Lue lisää www.espoo.fi/tupa

Kenelle käsikirja on tarkoitettu?

Käsikirja on tarkoitettu erityisesti kuntien ja kaupunkien osallistustyön kehittämiseen, mutta kuka vain osallistamista tekevä taho voi hyötyä käsikirjan opeista.

Yhteistyö ja sen tarkoitus

Espoo haluaa olla kestävän kehityksen edelläkävijä

Espoo toimii globaalina esimerkkinä YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa ja tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Kestäviä kaupunkeja ei ole ilman asukkaiden osallisuutta.

Espoo edistää kestävää kehitystä yhdessä eurooppalaisten kaupunkien kanssa muun muassa EU Missiossa 100 hiilineutraalia ja älykästä kaupunkia sekä Alliance hankkeessa.

Asukasyhteistyö hankkeen aikana pähkinäkuoressa

Kokosimme monipuolisen asukasryhmän nimeltä Kestävän kehityksen asukaskumppanuusryhmä.

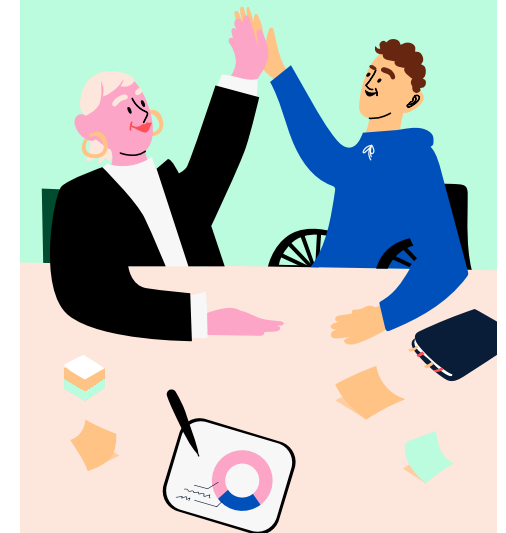
Kokoonnuimme ryhmän kanssa yhteensä kahdeksaan työpajaan, joissa käsiteltiin eri kestävän kehityksen teemoja. Työpajat järjestettiin teemaan liittyvissä paikoissa.

Työpajojen välissä asukkaat saivat vapaaehtoisia "Vihreä kädenjälki" -haasteita, joiden avulla heitä kannustettiin toteuttamaan kestävää kehitystä omassa elämässään sekä levittämään tietoa siitä.

Työpajojen tulokset tulivat kaupungin yksiköiden käyttöön sekä esiteltiin Kestävä Espoo -ohjelman ohjausryhmälle.

Yhteistyön tarkoitus

Yhteisoppiminen

Työpajoissa kuultiin asiantuntija-alustuksia ja opittiin yhdessä lisää kestävän kehityksen eri teemoista.

Ymmärryksen lisääntyminen

Dialogin avulla yhteinen ymmärrys lisääntyi sekä asukkaiden kesken, että asukkaiden ja kaupungin työntekijöiden välillä.

Yhteys kaupungin työhön ja päätöksentekoon

Asukkaiden näkökulmat ja ideat otettiin huomioon kaupungin kestävän kehityksen työn suunnittelussa ja päätöksenteon tukena Kestävä Espoo-ohjelmassa.

Kädenjälkityö

Asukkaat voimaantuivat ryhmän avulla toimimaan aktiivisina muutoksen tekijöinä omassa elämässään ja levittämään tietoa kestävästä kehityksestä omissa verkostoissaan.

Tavoitteet ja mittarit

1.

Uuden osallisuusmallin kehittäminen ja kokeileminen kestävä kehityksen työhön

2.

Asukkaiden äänen vahvistaminen kestävä kehityksen työssä

3.

Kestävä kehityksen työn tunnettuuden lisääminen ja siihen sitouttaminen

4.

Henkilöstön (ja asukkaiden) osaamisen kasvattaminen osallistavissa menetelmissä

5.

Uuden mallin vakiinnuttaminen sekä skaalaaminen laajempaan käyttöön

1. Mittari: malli on kehitetty ja kokeilu toteutettu.

Miten: Hankkeen loppuraportti.

2. Mittari: Aukasryhmän luottamus kaupungin toimintaa kohtaan

Miten: Kysely asukkaille työpajatyöskentelyn alussa ja lopussa.

2.1 Kestävä Espoo ohjausryhmän kokemus asukkaiden äänen kuulumisesta

Miten: Kestävä Espoo ohjausryhmän kuuleminen hankkeen päätteeksi.

3. Mittari: Asukkaiden kokemukset työpajoissa tapahtuneesta oppimisesta

Miten: Kysymys jokaisen työpajan palautekyselyssä.

3.1 Asukkaiden kokemus toiko työpajat uusia ideoita edistää kestävä kehitystä omassa elämässä ja verkostoissa

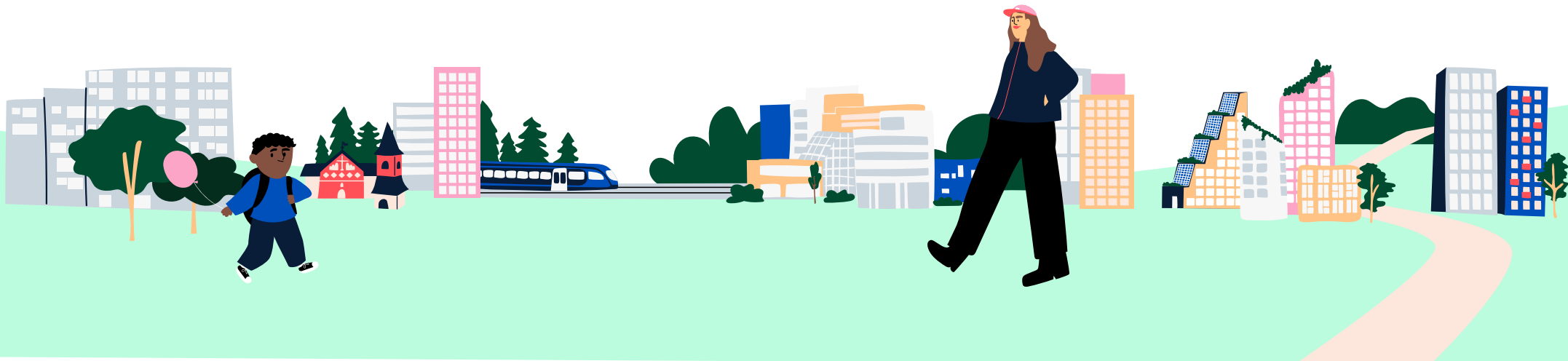
Miten: Kysymys jokaisen työpajan palautekyselyssä.

4. Mittari: Koulutukseen osallistuneiden työntekijöiden kokemus koulutuksesta ja halukkuus käyttää menetelmiä tulevaisuudessa omassa työssään

Miten: Kysely valmennuksiin osallistujille.

5. Mittari: Työkirja tehty ja siitä viestitty laajasti kansallisesti sekä kansainvälisen yhteistyön kautta

Miten: Työkirja valmis ja käännetty englanniksi. Hankkeesta viestitty ulkoisen ja sisäisen viestinnän kanavissa, päätöstilaisuus pidetty ja kansainvälisessä yhteistyötilaisuuksissa on viestitty hankkeesta .

Asukaspaneelitoiminta soveltuu hyvin kestävän kehityksen työn rinnalle

Hankkeessa kokeiltu uusi asukasosallisuuden malli kaupungin kestävän kehityksen työn kehittämisessä vastaa pääpiirteittäin asukaspaneelia. Säännöllinen yhteistyö asukasryhmän kanssa erityisesti kestävän kehityksen teemoissa mahdollistaa puntaroivan demokratian periaatteiden soveltamista sekä tulevaisuuspohdintaa yhdessä asukkaiden kanssa:

Puntaroiva demokratia

Kestävän kehityksen kompleksisuus ja moninäkökulmaisuus vaativat tietoa ja ymmärrystä. TUPA-hankkeessa näitä pyrittiin lisäämään asiantuntija-alustusten sekä ennakkomateriaalin avulla. Työpajoissa asukkaat kävivät keskusteluja asiantuntijatietoon pohjautuen tuoden esiin erilaisia näkökulmia tasa-arvoisina ja toisiaan kunnioittavina keskustelijoina.

Tulevaisuuspohdinta

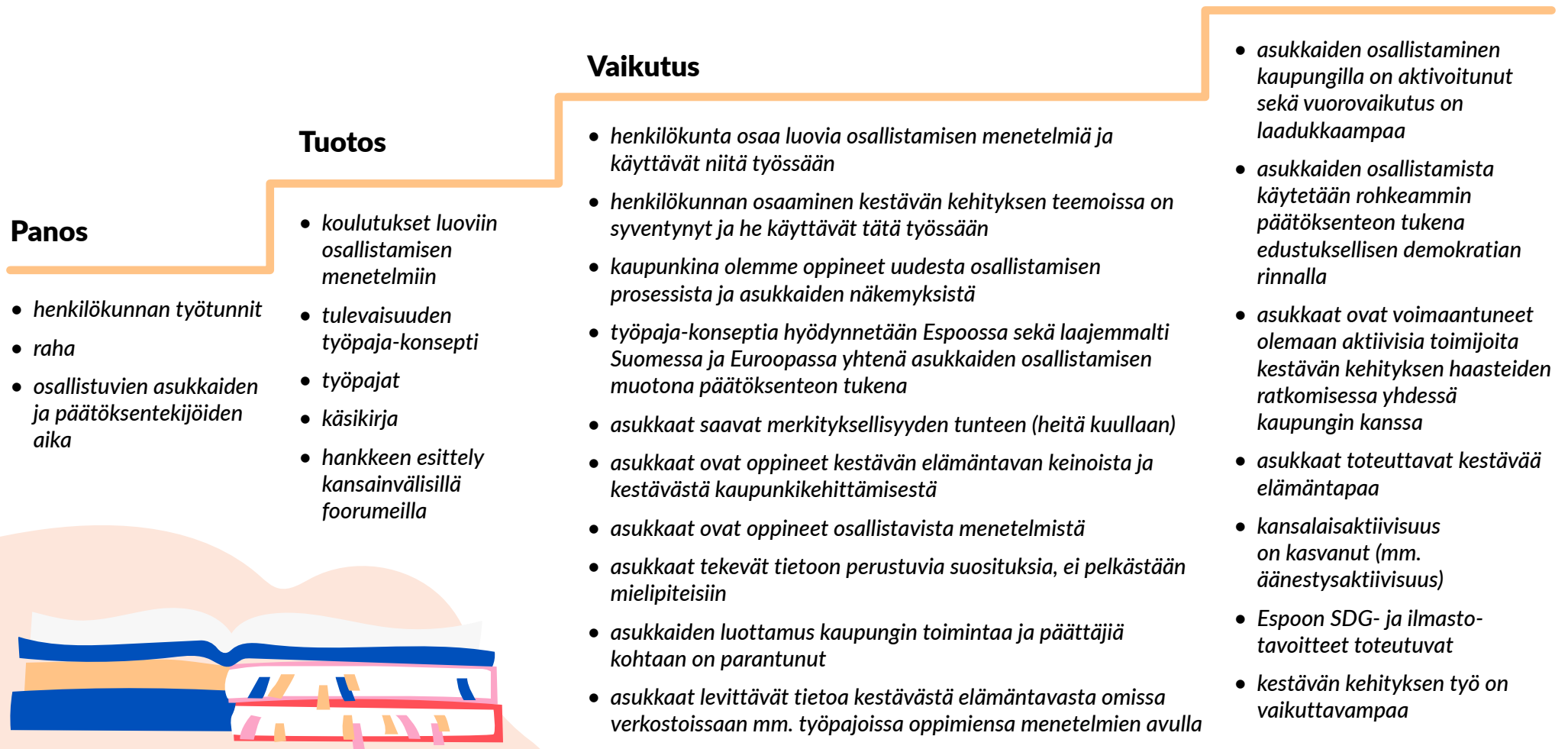
Maailmanlaajuiset isot muutokset, kuten kaupungistuminen, digitalisaatio ja luonnon kantokyvyn heikkeneminen sekä muut toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset herättävät asukkaissa usein kysymyksiä ja huolta siitä, millaiseksi kaupunki muuttuu ja miten muutokset vaikuttavat asukkaiden elämään. TUPA-hankkeessa painotettiin erityisesti tulevaisuuteen suuntaavaa, ennakoivaa ja rakentavaa yhteiskehittämisen työtettä, sillä tulevaisuusajattelu on tärkeä osa tämän päivän tekemistä ja tulevaisuuteen vaikutetaan nyt tehtävillä päätöksillä ja toimilla.

Suunnittelu ja valmistelu

Vaikuttavuuslähtöinen suunnittelu

Hankkeen vaikuttavuuden vahvistamiseksi pohdittiin, minkälaista pidempiaikaista yhteiskunnallista muutosta kokeilulla pyritään saamaan aikaan ja millaisten polkujen tai ketjujen kautta siihen päästäisiin. Työn tuloksena hankkeelle asetettiin vaikuttavuustavoitteet ja niille määriteltiin sopivat mittarit.

Ryhmän muodostaminen, valintakriteerit, infotilaisuus

Osallistujia etsittiin avoimen haun kautta. Asukasryhmän valinnassa painotettiin joukon heterogeenisyyttä. Ryhmän toivottiin myös edustavan Espoota pienoiskoossa mahdollisimman hyvin. Ryhmän jäseniltä odotettiin kuitenkin vähintään 18 vuoden ikää, kiinnostusta kestävän kehityksen teemoihin ja mahdollisuutta sitoutua yhteiseen työpajatyöskentelyyn 6–8 kertaa hankkeen keston aikana.

Asukashaun ollessa auki järjestettiin etänä avoin infotilaisuus, jossa osallistujilla oli mahdollisuus kuulla ja kysellä hankkeesta tarkemmin.

Asukaskumppanuusryhmään valittiin 25 varsinaista jäsentä sekä muutama varajäsen. Valitulle ryhmälle toteutettiin ennakkokysely odotusten ja toiveiden kartoittamiseksi. (Kysely liitteenä, katso [sivu 47.](#))

Heterogeenisen ryhmän valintakriteereinä käytettiin ikää, koulutusta, kieltä, työllisyystilannetta, sukupuolta ja asuinalueita. Lisäksi kysyttiin mukanaoloa järjestöissä ja Espoon toimielimissä, mahdollisuudesta sitoutua työpajatyöskentelyyn sekä lyhyt perustelu sille, miksi hakija haluaa ryhmään mukaan.

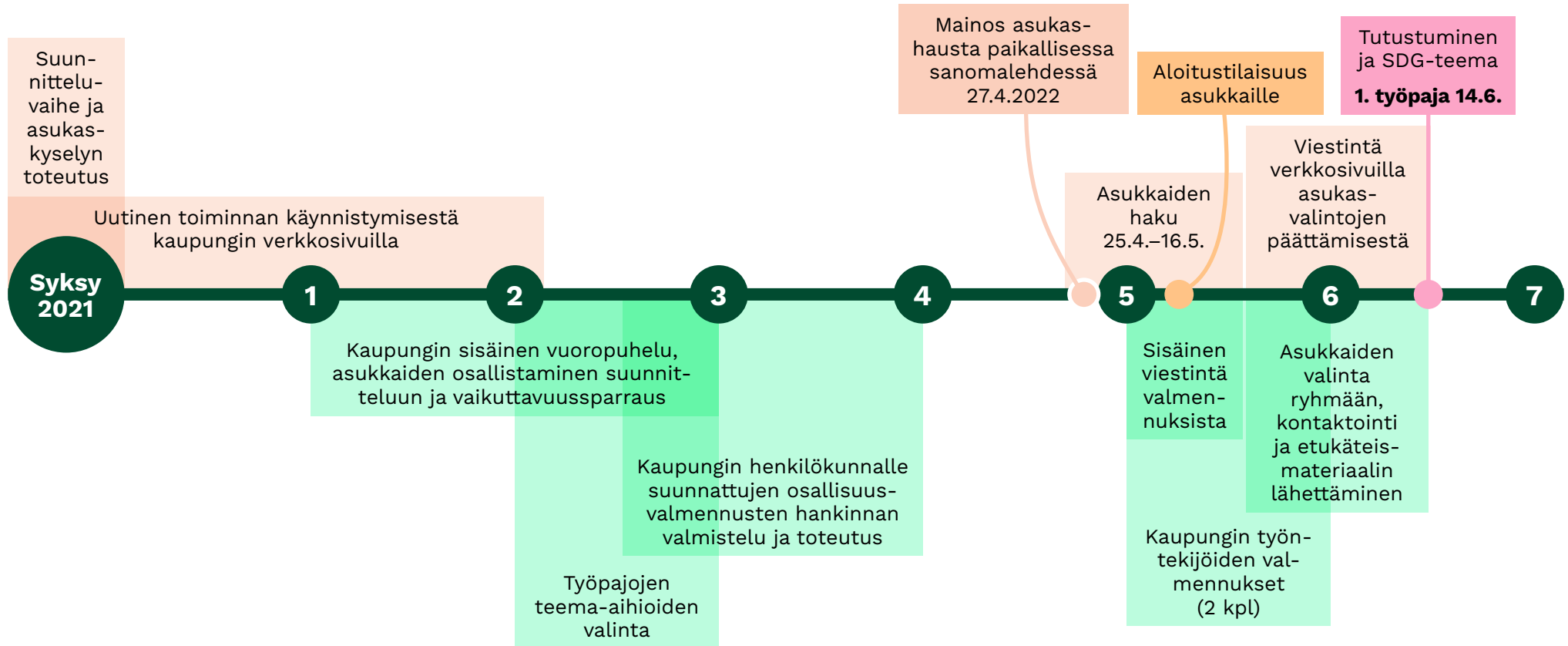
Suunnitteluvaiheen vuoropuhelu

Hankkeen suunnitteluvaiheeseen sisältyi muun muassa asukaskyselyn toteutus sekä laaja vuoropuhelu kaupungin sisällä mm. kaupungin osallisuusverkoston, kaupunkisuunnittelun, nuorisopalveluiden sekä kasvun ja oppimisen toimialan kanssa. Työpajojen teemoja haluttiin kytkeä kaupungin toimialojen todellisiin asukasosallisuustarpeisiin, jotta työpajojen tuloksista saataisiin suoraa hyötyä kaupungin suunnittelun tueksi. Lisäksi konsultoitiin edustuksellisia toimielimiä kuten nuorisovaltuustoa sekä asukasjärjestöä heidän näkemyksistään.

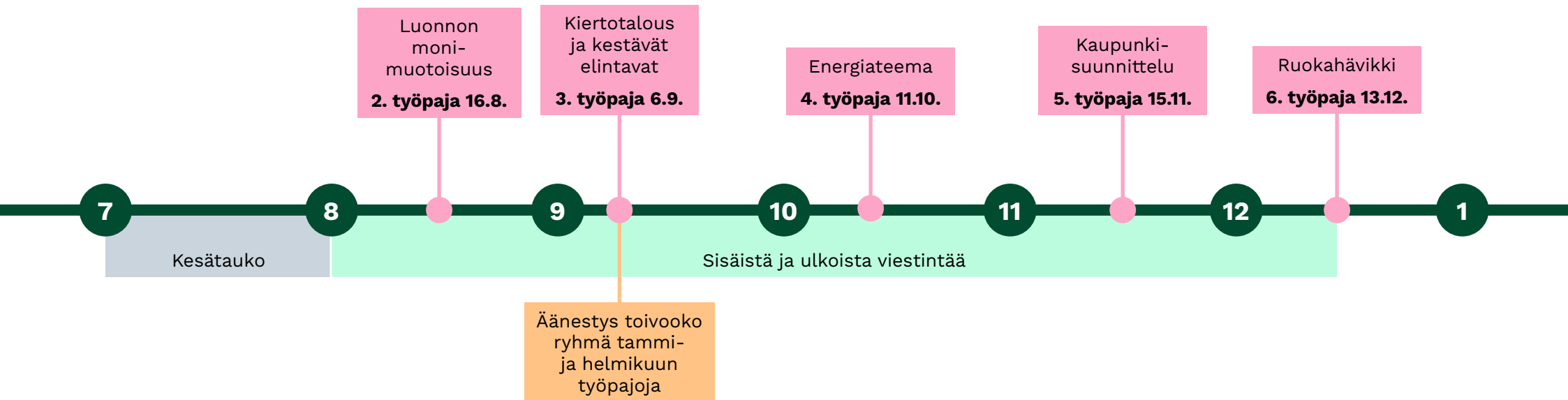
Jotta työpajojen sisällöt vastaisivat mahdollisimman hyvin aitoihin tarpeisiin, suunnitteluvaiheessa konsultointiin asukkaita, edustuksellisia toimielimiä sekä kaupungin työntekijöitä.

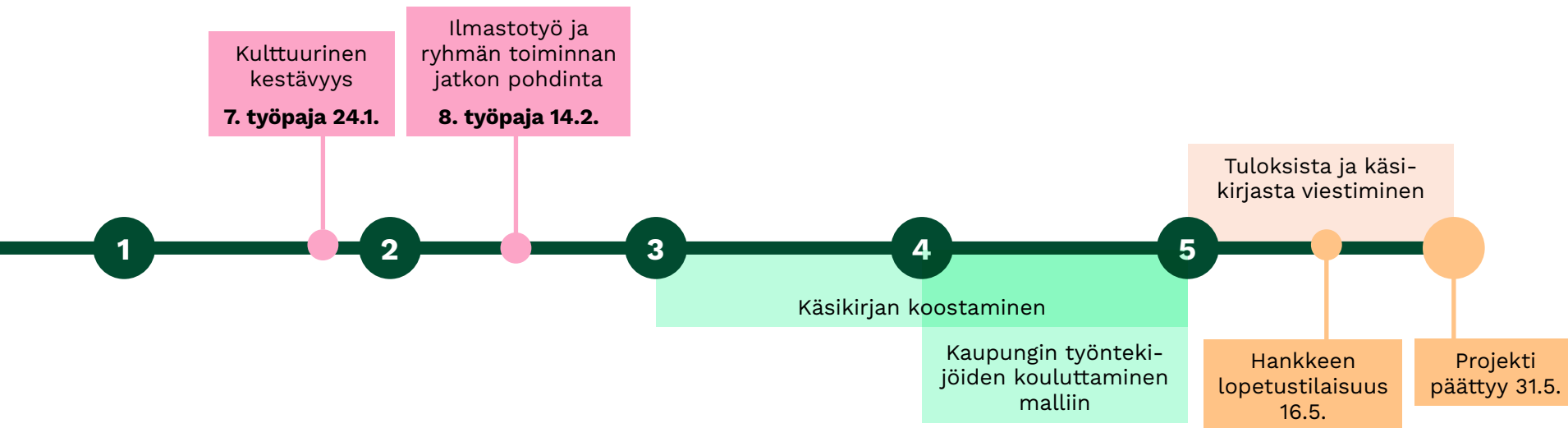
Aikataulu kevät/kesä 2022

Aikataulu syksy 2022

Aikataulu kevät 2023

The background features a large, faint, dark green logo. It consists of three stylized human figures standing side-by-side, each with a circular head and a rectangular body. The figures are enclosed within a large, thin, circular arc that forms a semi-circle at the bottom.

Toteutus

Työpajojen teemat

- 1. Työpaja:** Tutustuminen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (SDG)
- 2. Työpaja:** Luonnon monimuotoisuus ja lähiluonto
- 3. Työpaja:** Kiertotalous ja kestävät elämäntavat
- 4. Työpaja:** Energia
- 5. Työpaja:** Kestävä kaupunkisuunnittelu
- 6. Työpaja:** Ruokahävikki
- 7. Työpaja:** Kulttuurinen kestävyys ja kaupungin kulttuuriympäristöt identiteetin sekä yhteisöllisyyden luojina
- 8. Työpaja:** Ilmastotyö ja ryhmän jatkon pohdinta yhdessä

Kokouspaikat pyrittiin valitsemaan niin, että ne liittyisivät käsiteltävään teemaan. Esimerkkejä kokouspaikoista:

← Luontotalo Villa Elfvik

Keran hallit →

← Espoon kaupunginmuseo
(Kuva: KAMU Espoo)

Työpaja 1:

Tutustuminen ja sukellus aiheeseen YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden avulla

Tärkeimpänä tavoitteena ensimmäisessä työpajassa oli tutustua ryhmän kesken ja virittäytyä tulevaan yhteiseen työskentelyyn, sekä kestävän kehityksen teemoihin YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden avulla.

Kestävä Espoo -ohjelman puheenjohtajan alkusanat, sekä tutustumiskierros johdattelivat tulevaisuuspajojen odotusten läpikäyntiin. Odotuksia kartoitettiin myös tulevia työpajoja varten, jotta ryhmältä tulleet ideat pystyttiin huomioimaan työpajojen suunnittelussa.

Keskustelu eteni kohti yhteistyön laajempaa teemaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden avulla. Tärkeänä osana pitkäjänteistä hedelmällistä yhteistyöskentelyä sovittiin myös yhteisistä pelisäännöistä. Pelisääntöjen pohjana käytettiin Sitran Raken-
tavan keskustelun pelisääntöjä.

Teema

Johdatus kestävään kehitykseen, YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Tavoitteet

- Ryhmytyminen, tutustuminen ja luottamuksen rakentaminen
- Kuulla asukkaiden odotuksia ja toiveita yhteiseen työskentelyyn liittyen
- Muodostaa yhteiset pelisäännöt

Tulosten käyttö

- Tulevaa ryhmän yhteistä työskentelyä varten

Yhteistyö

Kestävä Espoo -ohjelman ohjausryhmä

Menetelmä

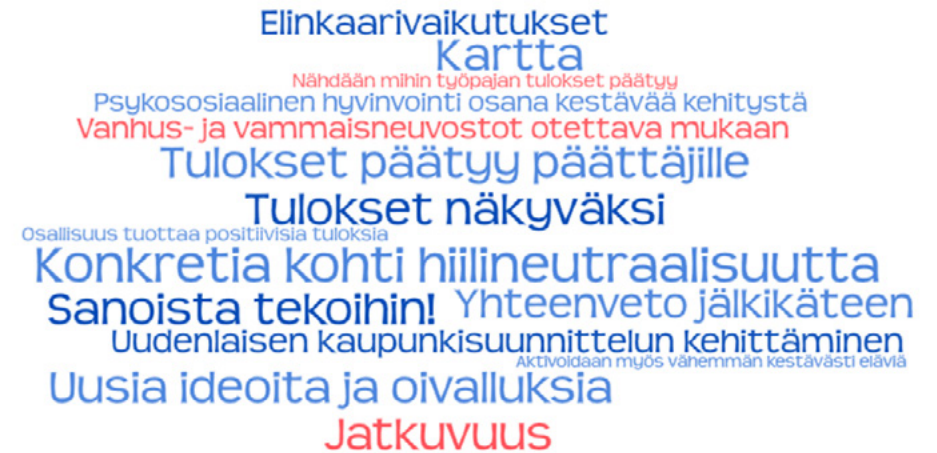
Me-we-us

1. Työpajan antia: Sanapilvet odotuksista yhteistä työskentelyä kohtaan

Työskentely

Tulokset/vaikutavuus

Käsiteltävät teemat

Työpaja 2:

Luonnon monimuotoisuus ja lähiluonto

Työpajan teemaan johdateltiin asiantuntija-alustusten kautta, joissa käsiteltiin luonnon monimuotoisuuden tilaa sekä luonnon virkistys- ja monimuotoisuusarvojen kohtaamista Espoossa.

Asukaskumppanuusryhmältä kuultiin ajatuksia luontosuhteeseen liittyen, luontokohteiden saavutettavuuden ja houkuttelevuuden kehittämiseen sekä toiveita luontopolkujen sijainneista. Toisessa tehtävässä katse suunnattiin kohti vuotta 2035 ja tulevaisuuden Espoota. Pienryhmissä ideointiin aikajanelle toimia Kestävä Espoo -kehitysohjelman tavoitteiden sekä Espoo-tarinan saavuttamiseksi. Tähän apuna käytettiin tulevaisuustyöskentelyn backcasting- menetelmää, jossa valmiiksi määritellystä visiosta lähdetään rakentamaan mahdollisia kehityspolkuja ja askelmerkkejä toivottuun tulevaisuuteen.

Teema

Luonnon monimuotoisuus ja lähiluonto

Tavoitteet

- Ideoida miten ihmisiä saataisiin liikkumaan enemmän luonnossa
- Kerätä ideoita uusista luontopoluista
- Luoda askelmerkkejä luonnon monimuotoisuusvisioiden saavuttamiseksi

Tulosten käyttö

- Kaupungin ympäristösuojeluyksikön suunnittelutyön tueksi
- Kaupungin kestävän kehityksen osaamiskeskuksen suunnittelutyön tueksi

Yhteistyö

Espoon Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskus, ympäristön suojelu

Menetelmä

Backcasting, merkinnät karttaan

2. Työpajan antia: Työskentelypohja luontosuhteen ja luontoon lähtemisen tekijöiden pohtimiseksi

Nimi:	Asuinalue:	
OMA LUONTOSUHDE Kuvaile lyhyesti muutamalla sanalla luontosuhdettasi. Mitä "haet" luonnosta?	TULEVAISUUS Mikä lisäisi luontoon lähtemistä Espoossa yleisesti? Miten luontoa voisi tuoda lisää kaupunkiin?	ESTEET/HAASTEET Mikä estää tai vaikeuttaa luontoon menemistä tällä hetkellä?
MAHDOLLISTAJAT Mikä mahdollistaa tällä hetkellä luontoon lähtemisen Espoossa?		

2. Työpajan antia: *Kuvia työpajasta*

Katri Luukkonen pitää esitystä Villa Elfvikissä, yleisönä kestävän kehityksen asukaskumppanuusryhmä. –

Asukaskumppanit keskustelemassa.

Pienryhmäkeskustelu, kaupungin työntekijä kuuntelee asukaskumppaneiden ideoita tulevaisuuden luonnonmonimuotoisuusteosta.

Työpaja 3:

Kiertotalous ja kestävät elämäntavat

Kolmannen kestävän kehityksen tulevaisuuspajan teemana oli kiertotalous ja kestävät elämäntavat. Espoon Keran aluevisioita käytettiin työskentelyn pohjana.

Asukaskumppaneita pyydettiin pohtimaan, miten kaupunkia tulisi kehittää asukkaiden kestävien elämäntapojen helpottamiseksi ja mahdollistamiseksi. Visiotauluihin ideoitiin toimintoja, palveluja ja mahdollisuuksia, joita tulevaisuuden kaupunkiympäristössä tulisi olla. Tuloksena saatiin moniäänisiä näkemyksiä eri kategorioihin liittyen.

Ryhmätyön toisessa osassa asukkaat tarinoivat yksilötason skenaarioita siitä, miten tulevaisuudessa kiertotalous ja kestävyys arjessa voisivat toteutua. Tähän käytettiin palvelumuotoilun menetelmää, jossa erilaisille esimerkkipersonoille luotiin ”Päivä elämässä” -tarina. Tarinaan pyydettiin sisällyttämään elementtejä arjen eri toiminnallisuuksiin kuten työelämään, palveluihin, vapaa-aikaan ja ihmissuhteisiin liittyen.

Teema

Kiertotalous ja kestävät elämäntavat

Tavoitteet

- Ideoida tulevaisuuden kestävästä kaupungista
- Ideat miten kaupunki voisi tukea entistä paremmin kiertotalouden mukaista elämäntapaa

Tulosten käyttö

- Kaupungin kestävän kehityksen osaamiskeskuksen kiertotaloustyön kehittämiseen

Yhteistyö

KERA Hub

Menetelmä

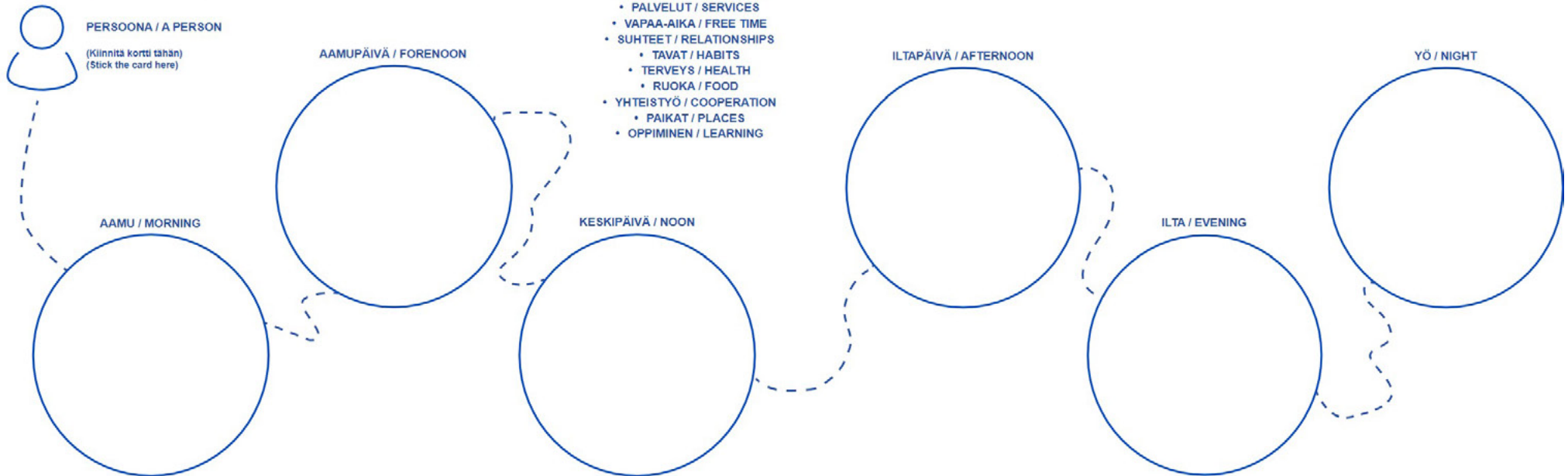
Päivä elämässä -tarina, visiotaulu

3. Työpajan antia: Aukkaiden kaupunkivisioista muodostettu kuva

3. Työpajan antia: *Päivä elämässä työpajapohja*

PÄIVÄ ELÄMÄSSÄ / A DAY IN A LIFE

Työpaja 4: Energia

Kestävistä energiaratkaisuista tunnetussa Lippulaivan kauppakeskuksessa järjestettiin neljäs kestävän kehityksen tulevaisuuspaja. Asukkaat pääsivät käyttämään legoja dialogin ja ajattelun apuvälineenä, kun he vaihtoivat näkemyksiä kaupunkikehittämiseen ja energiaratkaisuihin liittyen.

Asiantuntija-alustuksina kuultiin esittelyt Lippulaivan kirjaston kiertotaloustoimista sekä kauppakeskuksen kestävästä ratkaisusta ja esittelykierros kauppakeskuksen tiloissa johdatteli keskustelua illan teemaan.

Työpajassa asukkaat rakensivat ensin itselleen unelmien asuinympäristön, jonka jälkeen pienryhmissä sovittiin toivottuja kaupunkiratkaisuja yhteen sekä optimoitiin tulevaisuuden kestävää korttelia energian, liikkumisen ja kaupunkiympäristön ratkaisujen osalta.

Tavoitteena oli testata EU-rahoitteisessa SPARCS-hankkeessa kehitettyä yhteiskehittämisen mallia ja kuulla asukkaiden ajatuksia kestävän energian kokonaisuudesta.

Teema

Energia

Tavoitteet

- Lisätä ymmärrystä energian roolista kaupunkiympäristössä
- Miettiä yhdessä tapoja tuoda uusia kestäviä ratkaisuja kaupunkiin
- Yhteiskehittämisen mallin testaus

Tulosten käyttö

- Tukevat kaupungin käyttöön tulevan Yhteiskehittämisen mallin kehittämistä (www.co-creatingparcs.fi)
- Kaupungin suunnittelun työn tueksi uusien kestävien ja älykkäiden kaupunkiratkaisujen suunnittelua varten

Yhteistyö

SPARCS -hanke

Menetelmä

Lego Serious Play, Yhteiskehittämisen malli (SPARCS-hanke)

4. Työpajan antia: *Kuvia työpajasta*

Ryhmätyöskentelyssä legot toimivat dialogin ja ajattelun apuvälineinä.

Työpaja 5:

Kestävä kaupunkisuunnittelu

Viidennessä työpajassa asukkaat pääsivät kokeilemaan kaupunkisuunnittelua pelillisesti: millainen voisi olla tulevaisuuden kestävä kaupunki, millaisia kysymyksiä suunnittelussa täytyy ratkoa ja sovittaa yhteen? Työpajan fasilitoi Pelissä yhteinen kaupunki! -konseptin kehittäjä, Heli-Maija Nevala Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksesta. Mukana oli myös neljä kaupunkisuunnittelun asiantuntijaa, jotka sparrasivat osallistujia ja kertoivat kaupunkisuunnittelusta eri näkökulmista: asemakaavoituksen periaatteista, liikennesuunnittelusta, viherympäristöstä ja kulttuuriympäristöstä.

Illan aikana asukaskumppanit rakensivat tulevaisuuden kaupunkia omien arvojensa ja ideoidensa pohjalta rakennuspalikoilla pelialustalle. Kaikilla rakennustiimeillä oli kehitettävänä erilainen alue, jonka ominaispiirteet ja rajoitteet tuli suunnittelussa ottaa huomioon. Tavoitteena oli auttaa asukkaita ymmärtämään kaupunkisuunnittelun moninaisia tavoitteita ja haasteita sekä luoda hyvää vuorovaikutusta ja luottamusta asukkaiden ja asiantuntijoiden välille.

www.kaupunkipeli.fi

Teema

Kestävä kaupunkisuunnittelu

Tavoitteet

- Tehdä kaupunkisuunnittelua tutuksi pelillisellä menetelmällä
- Ideoida asiantuntijoiden kanssa tulevaisuuden kaupunkisuunnitteluratkaisuja

Tulosten käyttö

- Espoon kaupungin kaupunkisuunnitteluyksikön suunnittelun tueksi

Yhteistyö

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus

Menetelmä

Pelissä yhteinen kaupunki! -työpaja

5. Työpajan antia: *Kuvia työpajasta*

Asukaskumppanit suunnittelemassa tulevaisuuden kaupunkia.

Työpaja 6: Ruokahävikki

Kuudennessa työpajassa aiheena oli ruokahävikki. Työpaja toteutettiin yhteistyössä kaupungin ruokapalvelujen kanssa. Ruokahävikin vähentämiseen ja hyödyntämiseen pyrittiin löytämään käytännön keinoja espoolaisten koulujen näkökulmasta. Ruokapalvelut antoivat arkielämässä koettuja haasteita, joihin asukaskumppanuusryhmä ideoi erilaisia ratkaisuja.

Illan aikana kuultiin asiantuntija-alustuksia ruokahävikin vaikutuksista ilmasto- päästöihin, kaupungin toiminnasta ruokapalvelujen järjestämisessä sekä keinoista, joilla ruokahävikkiongelmaa on yritetty tähän asti ratkaista.

Asukaskumppanit ideoivat ruokahävikkihaasteisiin uusia ratkaisuja palvelupolku -menetelmän avulla. Tavoitteena oli miettiä askeleittain, miten uudet toimintamallit toimisivat käytännön tasolla eri toimijoiden kuten kouluruokailijan tai hyvän- tekeväisyysjärjestön näkökulmasta. Lopuksi pidettiin puhuvan kepin seremonia, jossa jokainen osallistuja sai vuorollaan nostaa päällimmäiset ajatuksensa esiin työpajan päätteeksi.

Teema

Ruokahävikki

Tavoitteet

- Ideoida uusia ratkaisuja Espoon kaupungin ruokahävikkihaasteisiin kouluissa

Tulosten käyttö

- Kaupungin Ruokapalveluiden suunnittelutyön tueksi
- Kaupungin kestävän kehityksen osaamiskeskuksen kiertotaloustyön tueksi

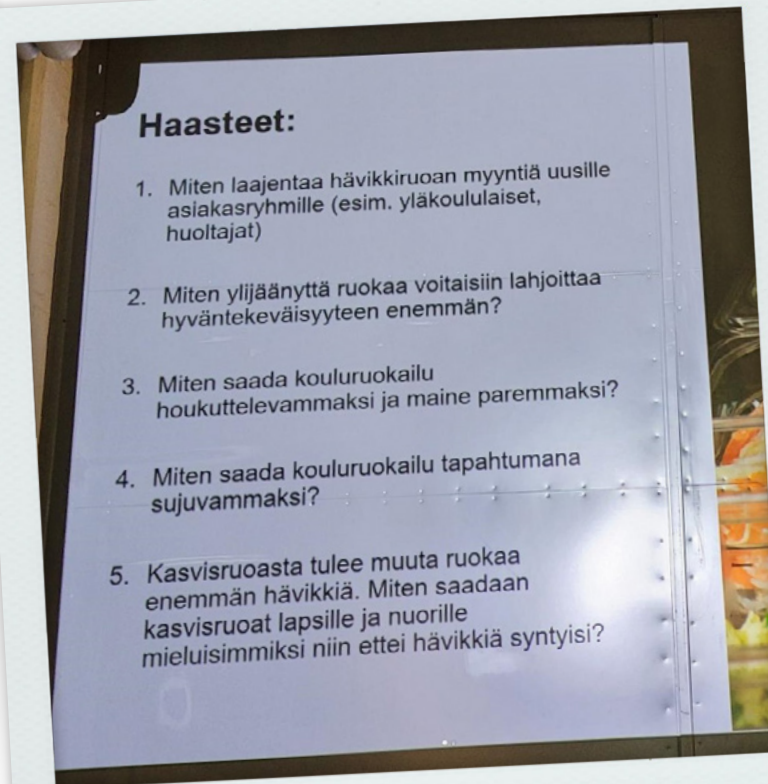
Yhteistyö

Espoon ruokapalvelut

Menetelmä

Palvelupolku, puhuvan kepin seremonia

6. Työpajan antia: *Kuvia työpajasta*

Ryhmät työskentelevät ruokahävikkihaasteiden parissa.

Työpaja 7:

Kestävä kulttuuriympäristö

Espoon kaupungin museon (KAMUn) yhteisömanageri alusti työpajan kertomalla museon tekemästä kulttuuriympäristötyöstä ja Espoon kulttuuriympäristöohjelmasta. Ryhmissä keskusteltiin espoolaisista lähiympäristöistä ja kulttuurillisesti tärkeistä paikoista. Lisäksi mietittiin uusia yhteistyön tapoja kaupunkilaisten ja kaupungin muiden toimijoiden välille illan teemaan liittyen.

Pienryhmäkeskusteluja käytiin valituista kysymyksistä ja keskusteluissa oli mukana myös KAMUn asukaskumppaneita. Ideoita vaihdettiin pöydästä toiseen siirtyen, oppimiskahvila (engl. Learning café) menetelmää mukaillen.

Työpajan aikana syntyneitä ideoita ja asukkaiden yleisiä kommentteja kerättiin Espoon kaupungin museon toiminnan suunnitteluun ja kulttuuriympäristötyöhön liittyvän asukasyhteistyön kehittämiseen.

Teema

Kestävä kulttuuriympäristö

Tavoitteet

- Pohtia yhdessä mikä tekee espoolaisista lähiympäristöistä tärkeitä kaupunkilaisille
- Pohtia tekijöitä, jotka voisivat lisätä kaupunkilaisten tunnetta paikkaan ja yhteisöön kuulumisesta sekä omista vaikutusmahdollisuuksista

Tulosten käyttö

- Museon toiminnan suunnitteluun
- Museon kulttuuriympäristötyöhön liittyvän asukasyhteistyön kehittämiseen
- Kestävän kehityksen osaamiskeskuksen suunnittelutyön tueksi

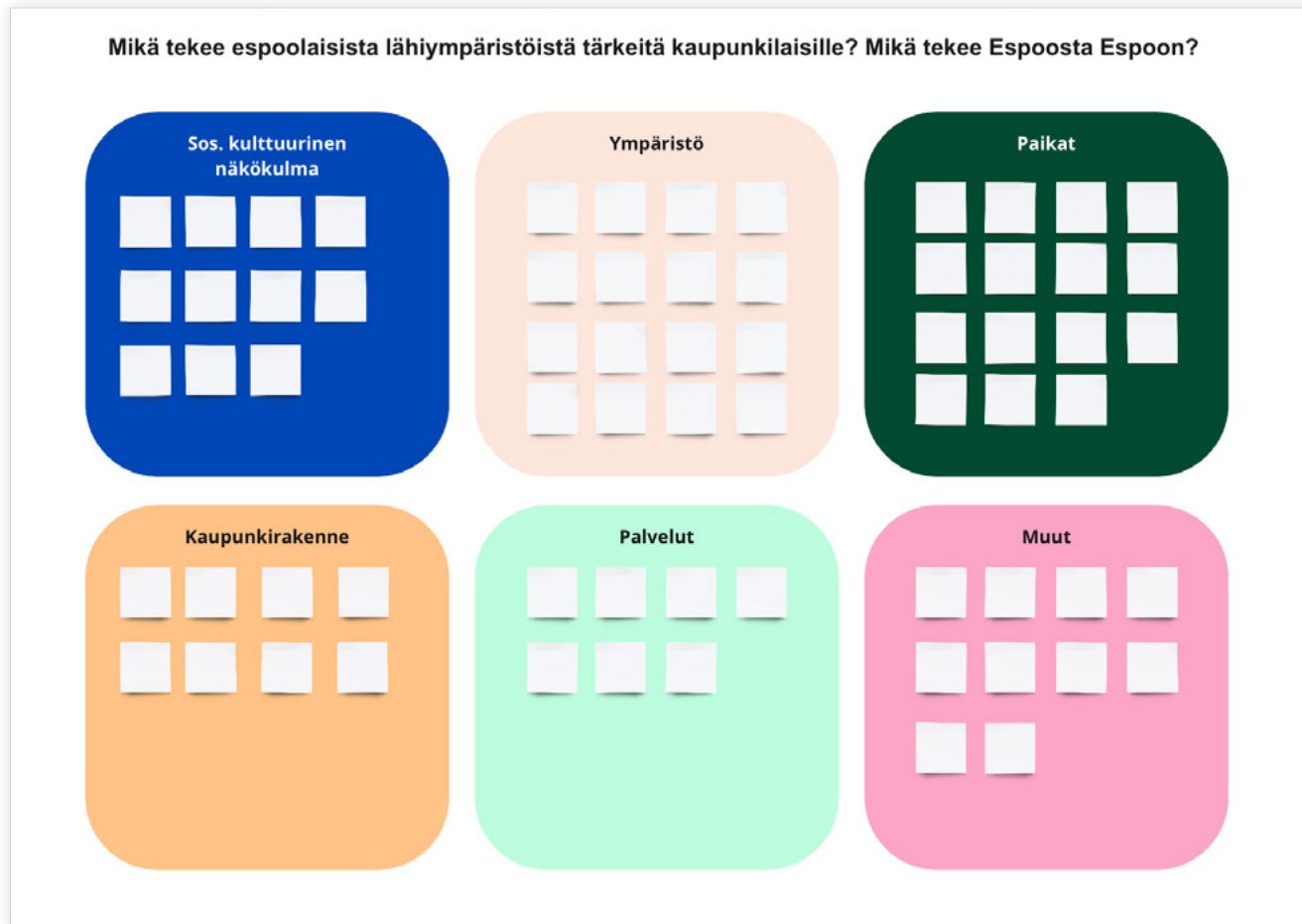
Yhteistyö

Espoon kaupungin museo (KAMU)

Menetelmä

Oppimiskahvila

7. Työpajan antia: Samankaltaisuuskaavio (Affinity Diagram) ja kuva työpajasta

Työpaja KAMUn näyttelytilassa.

Työpaja 8:

Ilmastoyhteistyö ja asukasosallisuuden kehittäminen

Asukaskumppanuusryhmän yhteinen työskentely huipentui viimeiseen työpajaan, jonka aiheena oli ilmastoyhteistyö sekä asukasosallisuuden kehittäminen. Kaupungin kestävän kehityksen päällikkö esitteli aluksi kaupungin ilmastotyötä ja alusti illan ryhmätyötä. Työpajaan oli kutsuttu lisäksi Kestävä Espoo -ohjelman ohjausryhmän jäseniä.

Yhteisessä ryhmätyöskentelyssä ohjausryhmän edustajien kanssa pohdittiin, millaisia sitoumuksia asukkaiden kanssa voitaisiin tehdä ilmastotyössä, tai millä muilla tavoin asukkaita voitaisiin sitouttaa kestävän kehityksen toimiin.

Työpajassa koottiin myös yhteen TUPA-asukasosallisuuskokeilun tuloksia, keskusteltiin asukkaiden osallistumiskokemuksista sekä pohdittiin yhdessä kokeilun onnistumisia ja kehittämiskohteita. Lisäksi mietittiin, miten ryhmä voisi mahdollisesti toimia jatkossa.

Teema

Ilmastoyhteistyö ja asukasosallisuus

Tavoitteet

- Ideoida yhteistyötä ilmastoasioissa
- Ideoida tapoja kehittää kestävän kehityksen asukasosallisuustyötä
- Koota yhteen työpajojen antia ja kokemuksia

Tulosten käyttö

- Kaupungin kestävän kehityksen osaamiskeskuksen ilmastotyön tueksi (ilmastositoumukset)
- Ryhmän jatkon suunnittelemiseksi

Yhteistyö

Kestävä Espoo -ohjelman ohjausryhmä

Menetelmä

Nelikenttä-matriisi, täytettävä työpaja-pohja

8. Työpajan antia: Työpajapohjat ja kuva työpajasta

Millä tavoin asukkaat voisivat sitoutua ilmasto- ja kestävän kehityksen tekoihin Espoossa?

Miten sitoumuksia voisi toteuttaa, esim. yksilöinä ja/tai ryhmänä? Kuka tekee?

Millainen muoto sitoumuksilla voisi olla?

Millä tavoin kaupunki voisi parhaiten sitouttaa tekoihin?

Mikä motivoisi asukkaita sitoutumaan tekoihin? Mikä toisaalta estää sitoutumasta?

Miten sitoumuksien toteutumista voisi seurata? Onko sille tarvetta?

Muut ideat

Ryhmätyöskentelyä työpajassa.

Muutosagenttityö: Vihreät kädenjälkihaasteet

- Hankkeessa pyrittiin voimaannuttamaan asukkaita edistämään kestävä kehitystä omissa verkostoissaan
- Jokaisen työpajan jälkeen annettiin seuraavan työpajan teemaan liittyvä vapaaehtoinen “Vihreä kädenjälkihaaste”
- Haasteet olivat monipuolisia, jotta jokainen voisi löytää itselle mieluisan tavan osallistua, mm.
 - » Keskustelun aktivointia
 - » Toimintaa omalla asuinalueella
- Kokemukset haasteiden toteuttamisesta käytiin läpi aina seuraavassa työpajassa

Esimerkkejä kädenjälkihaasteista:

- *Järjestä tai osallistu vierasläjitalkoisiin.*
- *Aktivoi keskustelua: Miten saada ihmiset lajittelemaan biojätteen asuinalueellasi?*
- *Huomioi omaa asuinalueettasi ja jaa sieltä parhaat paikat sekä kehittämiskohteet.*
- *Mittaa ja vähennä ruokahävikkiä kotonasi viikon ajan. Jaa kokemuksesi.*

Viestintä

Ulkoinen viestintä

Kaupungin verkkosivut

www.espoo.fi/tupa

- Toimi hankkeen pääsivuna, sisälsi:
 - » Hankkeen perusesittely
 - » Asukashakuilmoitus ja haku-lomakkeen linkki
 - » Työpajojen kuulumiset

Sosiaalinen media

(Twitter ja Facebook)

- Asukashaun mainostaminen
- Työpajojen jälkeen postaus
- Oma suljettu Facebook-ryhmä asukasryhmälle

Muut

- Länsiväylä-lehti
- TUPA-näyttely
- Hankkeen esittely kansallisissa ja kv-tapaamisissa
- Artikkelit Kotiseutuliiton vuosikirjaan

Asukasryhmälle

- **Ennen työpajoja:** Ennakkomateriaalit liittyen seuraavan työpajan teemaan, työpajan ohjelma
- **Työpajojen jälkeen:** Koonnit työpajojen tuloksista, palautekysely työpajasta sekä vihreä kädenjälkihaaste
- Asukkaiden oma Facebook-ryhmä

Sisäinen viestintä

Kaupungin sisäinen viestintäkanava

- Työpajakuulumiset ja tulokset säännöllisesti

Kaupungin sisäinen osallisuusverkosto

- Hankkeen esittely ja kuulumiset verkoston yhteisissä tilaisuuksissa

Muut

- Hankkeen esittely ja kuulumiset omassa yksikössä
- Työpajojen kuulumiset Kestävä Espoo-poikkihallinnollisen ohjelman ohjausryhmän kokouksissa

A dark green background featuring a large, stylized silhouette of a person on the left side. The person's head is a solid circle, and their body is a solid shape. A location pin icon is positioned in the upper right corner of the image. The word "Opittua" is centered in the middle of the image in a white, bold, sans-serif font.

Opittua

Asukkaiden nimeämiä vahvuuksia ryhmän toiminnassa

- Samanhenkisiä ihmisiä
- Ryhmän moninaisuus: eri näkökulmat, ikäryhmät, kansallisuudet, Espoon alueet
- Erilaisten ihmisten kohtaaminen ja mielipiteet
- Inklusiivinen
- Osallistava
- Kokemus vaikuttamisesta
- Ideoiden esiintuominen
- Sitouttaa
- Paljon erilaista osaamista/kokemusta/näkemyistä
- Mahdollisuus asukkaille olla lähellä kaupunkia ja ilmaista ideoitamme
- Motivoituneet ja taitavat ihmiset – sekä kaupungin väki että asukkaat
- Virkamiehet mukana ja asiantuntijaorganisaatio tukena
- Poliittinen konsensus
- Vaikuttamista ja mielipiteiden vaihtoa ilman turhaa byrokratiaa
- Järjestelyt
- Saanut ajattelemisen aihetta

Toiminnasta opittua

- Laadukas osallistamistyö vaatii henkilöstöresursseja
 - » Työpajojen suunnittelu ja toteutus vaatii aikaa
 - » Kaupungin eri asiantuntijoiden osallistuminen työpajoihin vaatii heiltä iltatöitä, mutta antaa mahdollisuuden käydä dialogia asukkaiden kanssa. Asukkaat saavat arvokkaan mahdollisuuden kysyä ja keskustella. Parhaimmillaan ymmärrys ja arvostus lisääntyvät puolin ja toisin.
- Työpajoissa saatujen ideoiden käyttötarkoituksen todentaminen ja kuvaaminen kannattaa suunnitella hyvin
 - » Asukkaiden kuuleminen ei välttämättä johda aina suoraan ja heti konkreettisiin toimenpiteisiin. Tämä saattaa antaa asukkaille helposti mielikuvan, ettei ideoilla ollut merkitystä.
 - » Myöhemmin toteutuvasta ideasta voi olla hankala viestiä ja seuranta on myös haastavaa
- Tulevaisuustyöskentely vaatii usein harjoitusta
 - » Tulevaisuuden unelmointi ja visiointi vaatii useilta meistä harjoitusta
 - » Tulevaisuustyöskentelyn tarkoitusta ja vaikuttavuutta tulee selittää
- Muutoksenteekijä-työ kaipaa tukea
 - » Itsenäisen tekemisen tukemiselle sekä kokemusten jakamiselle kannattaa varata aikaa.
 - » On hyvä pohtia myös voisiko työpajatyöskentelyyn yhdistää toiminnallista tekemistä, kuten tutustumisretkiä tai yhteisiä talkoita.

Asukkaiden nimeämiä kehittämiskohteita ryhmän toiminnassa

- Konkretian puute – voi heikentää motivaatiota
- Konkretia ja todellinen vaikuttavuus puuttuu
- Enemmän käytännöllistä tekemistä
- Vain aiheesta jo kiinnostuneet osallistuvat
 - vastarannankiiskiä hankala saada mukaan oli aihe mikä tahansa
- Facebook-ryhmän aktiivisuuden ylläpitäminen
 - voisiko avata kaikille
- Kielihaasteet

Vinkit työpajojen onnistumiseen

- **Tilan valinta:** Huomioi tilan valinnassa saavutettavuus (tapaamispaikat hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella), esteettömyys (esim. kuulo- ja liikuntarajoitteiset). Käsiteltävään aiheeseen liittyvä sijainti toimii parhaimmillaan myös inspiraation lähteenä.
- **Tarjoilut:** Varaa kivat tarjoilut – varmistaa osallistujien jaksamisen läpi työpajan sekä osoittaa myös arvostusta osallistujia kohtaan
- **Työpajojen ajoitus:** Varaa tapaamiset kalentereihin hyvissä ajoin ja ajoita työpajat illalle, jotta myös työssäkäyvät pystyvät osallistumaan
- **Työpajojen suunnittelu:** Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty – hyvästä suunnitelmasta on helpompi poiketa tarvittaessa
 - » suunnittele käytettävät menetelmät huolella
 - » aikatauluta juoksutus tarkasti, mutta jätä silti aikatauluun tarpeeksi ”löysää”
 - » määrittele minimimitavoite työpajalle (esim. suuri määrä ideoita, pieni määrä tarkoin mietittyjä ideoita, pääpaino keskusteluilla ja oivallusten syttymisellä tms.)
 - » sovi järjestäjien roolit etukäteen tarkasti
 - » muista tauot – ne edesauttavat tutustumista ja vapaata keskustelua
- **Ennakkoviestintä:** Aukkaille ennakkoon lähetettävä viesti ohjelmiseen ja ennakkomateriaaleineen auttaa orientoitumaan ja valmistautumaan työpajaan
- **Varmista kokoustekniikan toimivuus etukäteen:** Kokoustekniikan toimivuuden varmistaminen ennen työpajan alkua säästää aikaa ja hermoja.
- **Ryhmän yhteiset pelisäännöt:** Yhteisesti ryhmän kesken hyväksytyt pelisäännöt varmistavat työskentelyn sujuvuuden ja laadukkaan vuorovaikutuksen sekä vahvistavat hyvää ilmapiiriä. Pelisäännöt kannattaa olla esillä jokaisessa työpajassa ja niihin kannattaa tarvittaessa palata.
- **Erilaiset menetelmät:** Erilaisten menetelmien käyttö tukee osallistumismahdollisuuksia erilaisille persoonille sekä vapauttavat ajattelua.
- **Fasilitointi:** Huolehdi fasilitoinnilla ryhmätyöskentelyn sujuvuudesta sekä siitä, että kaikki pääsevät tasapuolisesti ääneen.
- **Ideoiden tallentaminen:** Työpajatulosten tallentaminen helpottuu, mikäli ryhmätöissä ryhmäläiset kirjoittavat suoraan valmiille työskentelypohjalle – muistuta osallistujia, että kaikki ajatukset kirjoitetaan ylös

8 pikaoppia – lue ainakin nämä!

Rakenna yhdessä alusta pitäen

Ota asukkaat ja kaupungin yksiköt mukaan heti toiminnan suunnitteluvaiheessa yhteiskehittämisen periaatteiden mukaisesti. Näin varmistat paremmin toimivien ja aidosti tarpeisiin vastaavien työpajojen onnistumisen. Toiminnan rakentaminen yhdessä sitouttaa myös yleensä paremmin kuin valmiina annetut suunnitelmat.

Suunnittele vaikuttavuutta ja sen mittaamista

Suunnittele toiminnan vaikuttavuutta pidemmällä aikavälillä. Se auttaa hahmottamaan toiminnan tarkoitusta sekä asettamaan mittareita myös tavoitelluille vaikutuksille ja pidemmän ajan vaikuttavuudelle. IOOI-malli on yksi helppo ja kätevä työkalu.

Luottamuksen rakentaminen on avain onnistuneelle yhteistyölle

Panosta heti alkuvaiheessa tutustumiseen, ryhmäytymiseen ja luottamuksen rakentamiseen. Kerro myös ryhmälle, miksi luottamuksen rakentaminen on tärkeää, jotteivät ”tutustumisleikit” herätä ihmetystä.

Työskentely kumppaneina vaatii arvostusta

Muista arvostaa asukkaiden antamaa panostusta kaupungin kehittämiseksi. Järjestävänä osapuolena voit osoittaa arvostusta muun muassa varmistamalla kuulluksi tulemisen, arvostavalla kohtamisella sekä hyvillä työpajajärjestelyillä.

Kytke toiminta tiiviisti kaupungin tekemiseen

Kestävän kehityksen teemat koskettavat tavalla tai toisella kaikkea kaupungin tekemistä. Tekemällä yhteistyötä eri yksiköiden kanssa varmistat, että ideat tulevat suoraan toiminnasta vastaavan yksikön käyttöön ja osallistaminen on tarvelähtöistä. Tämä lisää myös kaupungin sisäistä yhteistyötä ja ymmärrystä.

Viesti riittävästi ja harkitusti

Viesti ryhmän suuntaan riittävästi ja oikea-aikaisesti. Ennakkoviesti ennen työpajoja auttaa valmistautumaan työpajaan ja jälkiviestissä on kätevää lähettää palautekysely ja työpajamateriaalit. Vältä kuitenkin informaatioähkyä jatkuvilla sähköpostiviesteillä. Valitkaa ryhmän keskinäiseen viestimiseen yhdessä kaikille sopiva tapa.

Kerää rohkeasti palautetta ja korjaa toimintaa

Kerää palautetta koko yhteisen työskentelyn ajan ja pyri ottamaan palautteet huomioon ja korjaamaan toimintaa. Näytä esimerkkiä olemalla avoin rakentavalle palautteelle. Ole joustava ja valmis muuttamaan suunnitelmia, mikäli ne osoittautuvat toimimattomiksi. Mitä enemmän asukkaat ovat päässeet vaikuttamaan suunnitelmiin jo alkuvaiheessa, sitä vähemmän korjattavaa yleensä tulee.

Huomioi muun kieliset ja erityistarpeet

Mikäli erityistarpeita ei huomioida, saattaa se estää täyspainoisen osallistumisen tai pahimmillaan osallistumasta täysin. Vaikka työpajan kielenä olisi suomi, kannattaa materiaalit tarjota myös vähintään englanniksi ja mahdollistaa ryhmätyöskentely englannin kielellä.

Liitteet

Asukashakulomakkeen kysymykset

Kysymykset:

1. Ikäni [vastausvaihtoehdot annettu]
2. Mikä on korkein koulutuksesi? [vastausvaihtoehdot annettu]
3. Äidinkieleni [suomi, ruotsi, muu – mikä?]
4. Työllisyystilanteeni [vastausvaihtoehdot annettu]
5. Sukupuoli
6. Millä Espoon suuralueella asut? (voit halutessasi tarkistaa [tästä linkistä](#)) [vastausvaihtoehdot annettu]
7. Sitoutuminen ryhmän työskentelyyn (aikavälillä kesäkuu 2022 – toukokuu 2023, n. 6–8 työpajaa, iltaisin kestoaltaan 2–3 h) [vastausvaihtoehdot annettu]
8. Haluan edistää kestävää kehitystä omssa elämässäni ja/tai omassa verkostoissani [kyllä/ei/mahdollisesti]
9. Oletko aktiivinen järjestötoiminnassa? (voit valita usean vaihtoehdon) [vastausvaihtoehdot annettu]
10. Oletko jossain Espoon kaupungin toimielimessä? [vastausvaihtoehdot annettu]
11. Kerro miksi haluaisit mukaan kestäväen kehityksen asukaskumppaniksi ja miksi sinut kannattaisi valita? Voit myös antaa tässä muita kommentteja. [avoin]
12. Yhteystiedot
13. Lupa käsitellä tietoja

Ennakkokysely asukasryhmälle toiveiden ja odotusten kartoittamiseksi

Kysymykset:

1. Mistä kestävän kehityksen teemoista olet erityisesti kiinnostunut? [avoin]
2. Kuinka paljon luotat kaupungin kykyyn edistää kestävän kehityksen asioita? [asteikolla 1–10]
3. Mitä odotat asukaskumppanuusryhmän työskentelyltä? [avoin]
4. Onko sinulla jotain huolia asukaskumppanuusryhmän toimintaan liittyen? [avoin]
5. Mikä olisi parasta, mitä asukaskumppanuusryhmä voisi saavuttaa? [avoin]
6. Muita kommentteja? [avoin]

Palautekysely asukasryhmälle jokaisen työpajan jälkeen

Kysymykset:

1. Suositteisitko tämän päivän työpajaa (pvm) muillekin? [1–10]
2. Opitko jotain uutta? Jos kyllä, kerro lyhyesti mitä. [kyllä/en osaa sanoa/en]
3. Antoiko tämä työpaja sinulle ideoita miten edistää kestävästä kehitystä omassa elämässä ja/tai verkostossasi? [kyllä/en osaa sanoa/ei]
4. Työpaja mahdollisti vuorovaikutteisen keskustelun ja työskentelyn käsiteltävän teeman ympärillä? [kyllä/en osaa sanoa/ei]
5. Koitko että ideasi ja mielipiteesi tulivat kuulluksi työpajassa? [1–10]
6. Miten arvioisit luottamustasi kaupungin kestävästä kehityksen toimintaa kohtaan? [1–10]
7. Seuraavalla kerralla käsittelemme XXXX teemaa. Mitä sinä toivoisit seuraavalta työpajalta? [avoin]
8. Vapaat kommentit järjestäjille (esim. kokouspaikka, järjestelyt, yms.) [avoin]

Espoon kaupungin kestävän kehityksen osaamiskeskus